මහණෙනි, ශ්‍රැතවත් ආර්‍ය්‍යශ්‍රාවකයාහට "කිමෙක් ද, කුමක් නැති කල්හි කිමෙක් නො වේ ද, කුමක් නිරුද්ධවීමෙන් කිමෙක් නිරුද්ධ වේ ද, කුමක් නැති කල්හි සංස්කාරයෝ නො වෙත් ද, කුමක් නැති කල්හි විඥානය නො වේ ද, කුමක් නැති කල්හි ජරාමරණ නො වේ ද"යි මෙබඳු සිතෙක් නො වේ.

මහණෙනි, වැළිදු ශ්‍රැතවත් ආර්‍ය්‍යශ්‍රාවකයාහට "මෙය නැති කල්හි මෙය නො වේ. මෙය නිරුද්ධ වීමෙන් මෙය නිරුද්ධ වේ. අවිද්‍යාව නැති කල්හි සංස්කාරයෝ නො වෙත්. සංස්කාර නැති කල්හි විඥානය නො වේ. විඥානය නැති කල්හි නාමරූප නො වේ ... ජාතිය නැති කල්හි ජරාමරණ නො වේ"යි යන මෙහි ලා පරප්‍රත්‍යය රහිත ව ම දැනීම වෙයි. හෙතෙමේ "මේ ලෝකය මෙලෙසින් නිරුද්ධ වේ ය" යි මෙසේ දැන ගණී.

මහණෙනි, යම් කලෙක ආර්‍ය්‍යශ්‍රාවක තෙමේ මෙසේ ලෝකයේ හටගැණී-මත් නැතිවීමත් තතු සේ දැන ගණී ද, මහණෙනි, මේ ආර්‍ය්‍යශ්‍රාවක තෙමේ දෘෂ්ටිසම්පන්නයයි ද, දර්ශනසම්පන්න යයි ද, මේ සද්ධර්මයට පැමිණියේ යයි ද, මේ සද්ධර්මය දකී යයි ද, ශෛක්‍ෂඥානයෙන් සමන්‍වාගත යයි ද, ශෛක්‍ෂවිද්‍යාවෙන් සමන්‍වාගත ය යි ද, ධර්මස්‍රොතසට පැමිණියේ ය යි ද, ආර්‍ය්‍ය වූ නිර්වේධිකප්‍රඥා ඇත්තේ ය යි ද, අමාදොරට හැපී සිටී ය යි ද කියනු ලැබේ.

ගෘහපති වර්ගය පස්වැනි යි.

එහි උද්දානය:

පඤ්චවෙරභය සූත්‍ර දෙකක් කියන ලදී. දුක්ඛ, ලෝක, ඤාතික, අඤ්ඤතර, ජාණුස්සොණී සූත්‍ර ද, අටවැනි ලොකායතික සූත්‍රය ද, අරියසාවක සූත්‍ර දෙක ද කියන ලදහ. එයින් වර්ග ය කියනු ලැබේ.

6. දුක්ඛවග්ගො

1. 6. 1

පරිවීමංසනසුත්තං

51. එවං මෙ සුතං: එකං සමයං භගවා **සාවත්ථියං** විහරති ජේතවනෙ **අනාථපිණ්ඩිකස්ස** ආරාමෙ. තත්‍ර බො[1] භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි භික්ඛවොති. භදන්තෙති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච:

කිත්තාවතා නු බො භික්ඛවෙ භික්ඛු පරිවීමංසමානො පරිවීමංසෙය්‍ය සබ්බසො සම්මා දුක්ඛක්ඛයායාති? "භගවං මූලකා නො භන්තෙ, ධම්මා. භගවං නෙත්තිකා, භගවං පටිසරණා. සාධු වත භන්තෙ භගවන්තං එව පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො. භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී"ති.

තෙන හි භික්ඛවෙ,[2] සුණාථ. සාධුකං මනසි කරොථ. භාසිස්සාමීති

එවං භන්තෙති බො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච:

ඉධ භික්ඛවෙ, භික්ඛු පරිවීමංසමානො පරිවීමංසති: "යං බො ඉදං අනෙකවිධං. නානප්පකාරකං[3] දුක්ඛං ලොකෙ උප්පජ්ජති ජරාමරණං. ඉදං නු බො දුක්ඛං කිංනිදානං, කිංසමුදයං, කිංජාතිකං, කිංපභවං. කිස්මිං සති ජරාමරණං හොති. කිස්මිං අසති ජරාමරණං න හොතී"ති.

සො පරිවීමංසමානො එවං පජානාති: "යං බො ඉදං අනෙකවිධං නානප්පකාරකං දුක්ඛං ලොකෙ උප්පජ්ජති ජරාමරණං, ඉදං බො දුක්ඛං ජාතිනිදානං ජාතිසමුදයං ජාතිජාතිකං ජාතිප්පභවං. ජාතියා සති ජරාමරණං හොති. ජාතියා අසති ජරාමරණං න හොතී"ති.

සො ජරාමරණඤ්ච පජානාති. ජරාමරණසමුදයඤ්ච පජානාති. ජරා-මරණනිරොධඤ්ච පජානාති. යා ච ජරාමරණනිරොධසාරුප්පගාමිනී පටිපදා තං ච පජානාති. තථා පටිපන්නො ච හොති අනුධම්මචාරී.

අයං වුච්චති භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය පටිපන්නො හොති[4] ජරාමරණනිරොධාය.

අථාපරං පරිවීමංසමානො පරිවීමංසති: "ජාතිපනායං කිංනිදානා, කිංසමුදයා, කිංජාතිකා, කිංපභවා, කිස්මිං සති ජාති හොති, කිස්මිං අසති ජාති න හොතී"ති.*

1. 'බො' ඉති නත්ථි - PTS. 2. භික්ඛවෙ න. - PTS, 3. නානප්පකාර. - සිමු.
4. 'හොති' ඉති සබ්බත්ථ නත්ථි. * ජාතිවාරො න දිස්සතෙ - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

6. දුක්ඛවග්ගය

1. 6. 1

පරිවීමංසන සූත්‍රය

51. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී: එක්කලෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ **සැවැත්** නුවර සමීපයෙහි ජේතවන නම් වූ **අනේපිඩු** සිටුහුගේ අරම්හි වැඩ වෙසෙන සේක. එහි දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහණෙනි යි භික්ෂූන් ඇමතූ සේක. වහන්සැ යි ඒ භික්ෂූහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක:

මහණෙනි, මහණ තෙමේ හැම අයුරින් මැනැවින් දුක් දුරු කිරීම පිණිස පිරික්සන්නේ කෙතෙකින් පිරික්සාද? "වහන්ස, අපගේ ධර්මයෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුල් කොට ඇත්තාහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නෙතෘ කොට ඇත්තාහ භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මැනැවි, මේ භාෂිතයාගේ අර්ථය භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ම වැටහේවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් අසා භික්ෂූහු දරන්නාහ"යි.

ඇත්තාහ භාග්‍යවතුන් වහන්ස,

"මහණෙනි, එසේ නම් අසවු. මැනැවින් මෙනෙහි කරවු. කියන්නෙමි" යි. "වහන්ස, එසේ ය" යි ඒ භික්ෂූහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් ඇස්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක:

මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ පිරික්සන්නේ "නන් වැදෑරුම් නන් අයුරු දුක් වූ යම් මේ ජරාමරණ ලෝකයෙහි උපදී ද, මේ දුක කිමෙක් නිදාන කොට ඇත්තේ ද, කුමක් සමුදය කොට ඇත්තේ ද, කිමෙක් ජාති කොට ඇත්තේ ද, කුමක් පහව කොට ඇත්තේ ද, කුමක් ඇති කල්හි ජරාමරණ වේ ද, කුමක් නැති කල්හි ජරාමරණ නො වේ දැ" යි පිරික්සයි.

හෙතෙමේ පිරික්සන්නේ "නන්වැදෑරුම් නන් අයුරු දුක් වූ යම් මේ ජරාමරණ ලෙව්හි උපදී ද, මේ දුක ජාතිය නිදාන කොට ඇත්තේ ය. ජාතිය ජාති කොට ඇත්තේ ය. ජාතිය පහව කොට ඇත්තේ ය. ජාතිය ඇති කල්හි ජරාමරණ වෙයි. ජාතිය නැති කල්හි ජරමරණ නො වේ" යයි මෙසේ දැන ගණී.

හෙතෙමේ ජරාමරණත් දැන ගණී. ජරමරණ සමුදයයත් දැන ගණී. ජරාමරණ නිරෝධයත් දැන ගණී. ජරාමරණනිරෝධයට සරුප් ව යනසුළු යම් ප්‍රතිපදාවක් වේ නම් එය ද දැන ගණී. එසේ පිළිපන්නේ නිවණට අනුකූල වූ පිළිවෙතෙහි හැසිරෙන්නේ ද වෙයි.

මහණෙනි, මේ මහණ තෙමේ හැම අයුරින් මැනැවින් දුක් ක්ෂය කිරීම පිණිස ජරාමරණ නිරෝධය පිණිස පිළිපන්නේ වේ ය යි කියනු ලැබේ.

යළි මතු ද පිරික්සන්නේ "මේ ජාතිය කුමක් නිදාන කොට ඇත්තේ ද, කිමෙක් සමුදය කොට ඇත්තේ ද, කුමක් ජාති කොට ඇත්තේ ද, කුමක් පහව කොට ඇත්තේ ද, කුමක් ඇති කල්හි ජාතිය වේ ද, කුමක් නැති කල්හි ජාතිය නො වේ දැ යි" පිරික්සයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

සො පරිවීමංසමානො එවං පජානාති: "ජාති භවනිදානා, භවසමුදයා, භවජාතිකා, භවප්පභවා. භවෙ සති ජාති හොති. භවෙ අසති ජාති න හොතී"ති.

සො ජාතිං ච පජානාති. ජාතිසමුදයං ච පජානාති. ජාතිනිරොධං ච පජානාති. යා ච ජාතිනිරොධසාරුප්පගාමිනී පටිපදා, තං ච පජානාති. තථා පටිපන්නො ච හොති අනුධම්මචාරී.

අයං වුච්චති භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො දුක්ඛක්ඛයාය පටිපන්නො හොති[1] ජාතිනිරොධාය.

අථාපරං පරිවීමංසමානො පරිවීමංසති: "භවො පනායං කිංනිදානො, කිංසමුදයො, කිංජාතිකො, කිම්පභවො, කිස්මිං සති භවො හොති, කිස්මිං අසති භවො න හොතී"ති.

සො පරිවීමංසමානො එවං පජානාති: භවො උපාදානනිදානො. උපාදාන-සමුදයො, උපාදානජාතිකො, උපාදානපභවො. උපාදානෙ සති භවො හොති. උපාදානෙ අසති භවො න හොතීති.

සො භවං ච පජානාති. භවසමුදයං ච පජානාති. භවනිරොධං ච පජානාති. යා ච භවනිරොධසාරුප්පගාමිනී පටිපදා, තං ච පජානාති. තථා පටිපන්නො ච හොති අනුධම්මචාරී.

අයං වුච්චති භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො දුක්ඛක්ඛයාය පටිපන්නො හොති භවනිරොධාය.

අථාපරං පරිවීමංසමානො පරිවීමංසති: උපාදානං පනිදං කිංනිදානං -පෙ- තණ්හා පනායං කිංනිදානා -පෙ- වෙදනා පනායං කිංනිදානා -පෙ- ඵස්සො පනායං කිංනිදානො -පෙ- සළායතනං පනිදං කිංනිදානං -පෙ- නාමරූපං පනිදං කිංනිදානං -පෙ- විඤ්ඤාණං පනිදං කිංනිදානං -පෙ- සඞ්ඛාරා පනිමෙ කිංනිදානා, කිංසමුදයා, කිංජාතිකා, කිම්පභවා, කිස්මිං සති සඞ්ඛාරා හොන්ති, කිස්මිං අසති සඞ්ඛාරා න හොන්තී"ති. සො පරිවීමංසමානො එවං පජානාති: "සඞ්ඛාරා අවිජ්ජානිදානා, අවිජ්ජාසමුදයා, අවිජ්ජාජාතිකා, අවිජ්ජාපභවා. අවිජ්ජාය සති සඞ්ඛාරා හොන්ති. අවිජ්ජාය අසති සඞ්ඛාරා න හොන්තීති. සො සඞ්ඛාරෙ ච පජානාති. සඞ්ඛාරසමුදයං ච පජානාති. සඞ්ඛාර නිරොධං ච පජානාති. යා ච සඞ්ඛාරනිරොධසාරුප්ප ගාමිනී පටිපදා, තං ච පජානාති. තථා පටිපන්නො ච හොති අනුධම්මචාරී.

අයං වුච්චති භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය පටිපන්නො හොති සඞ්ඛාරනිරොධාය.

1. 'හොති' ඉති පාඨො-මජසං, සයා, PTS. සී

හෙතෙමේ පිරික්සන්නේ "ජාතිය භවය නිදාන කොට ඇත්තේ ය. භවය සමුදය කොට ඇත්තේ ය. භවය ජාති කොට ඇත්තේ ය. භවය පහව කොට ඇත්තේ ය. භවය ඇති කල්හි ජාතිය වේ. භවය නැති කල්හි ජාතිය නො වේ" ය යි මෙසේ දැන ගණී.

හෙතෙමේ ජාතියත් දැන ගණී. ජාතිසමුදයත් දැන ගණී. ජාති-නිරොධයත් දැන ගණී. ජාතිනිරොධයට සරුප් ව යනසුලු යම් ප්‍රතිපදාවක් වේ නම් එයත් දැන ගණී. එසේ පිළිපන්නේ නිවනට අනුකූල පිළිවෙතෙහි හැසිරෙන්නේ ද වේ.

මහණෙනි, මේ මහණ තෙමේ හැම අයුරින් මැනැවින් දුක් ගෙවීම පිණිස ජාතිනිරොධය පිණිස පිළිපන්නේ වේ යයි කියනු ලැබේ.

යළි මතු ද පිරික්සන්නේ "මේ භවය වනාහි කිමෙක් නිදාන කොට ඇත්තේ ද, කුමක් සමුදය කොට ඇත්තේ ද, කිමෙක් ජාති කොට ඇත්තේ ද, කුමක් පහව කොට ඇත්තේ ද, කුමක් ඇති කල්හි භවය වේ ද, කුමක් නැති කල්හි භවය නො වේ ද" යි පිරික්සයි.

හෙතෙමේ පිරික්සන්නේ "භවය උපාදාන නිදාන කොට ඇත්තේ ය. උපාදාන සමුදය කොට ඇත්තේ ය. උපාදාන ජාති කොට ඇත්තේ ය. උපාදාන පහව කොට ඇත්තේ ය. උපාදාන ඇති කල්හි භවය වේ. උපාදාන නැති කල්හි භවය නො වේ" ය යි මෙසේ දැන ගණී.

හෙතෙමේ භවයත් දැන ගණී. භවසමුදයත් දැන ගණී. භවනිරොධයත් දැන ගණී. භවනිරොධයට සරුප් ව යනසුලු යම් ප්‍රතිපදාවක් වේ නම් එයත් දැන ගණී. එසේ පිළිපන්නේ නිවණට අනුකූල පිළිවෙතෙහි පිළිපන්නේ ද වේ.

මහණෙනි, මේ මහණ තෙමේ හැම අයුරින් මැනැවින් දුක් ක්‍ෂය කිරීම පිණිස භවනිරොධය පිණිස පිළිපන්නේ වේ යයි කියනු ලැබේ.

යළි මතු ද පිරික්සන්නේ "මේ උපාදාන කුමක් නිදාන කොට ඇත්තේ ද ... මේ තෘෂ්ණාව කුමක් නිදාන කොට ඇත්තේ ද ... මේ වේදනාව කුමක් නිදාන කොට ඇත්තේ ද ... මේ ස්පර්ශය කුමක්? නිදාන කොට ඇත්තේ ද ... මේ ෂඩායතන කුමක් නිදාන කොට ඇත්තේ ද ... මේ නාමරූප කුමක් නිදාන කොට ඇත්තේ ද ... මේ විඥානය කුමක් නිදාන කොට ඇත්තේ ද ... මේ සංස්කාරයෝ කිමෙක් නිදාන කොට ඇත්තාහු ද, කුමක් සමුදය කොට ඇත්තාහු ද, කිමෙක් ජාති කොට ඇත්තාහු ද, කුමක් පහව කොට ඇත්තාහු ද, කුමක් ඇති කල්හි සංස්කාරයෝ වෙත් ද, කුමක් නැති කල්හි සංස්කාරයෝ නො වෙද්ද" යි පිරික්සයි. හෙතෙමේ පිරික්සන්නේ සංස්කාරයෝ අවිද්‍යාව නිදාන කොට ඇතියහ. අවිද්‍යාව සමුදය කොට ඇතියහ. අවිද්‍යාව ජාති කොට ඇතියහ. අවිද්‍යාව පහව කොට ඇතියහ. අවිද්‍යාව ඇති කල්හි සංස්කාරයෝ වෙත්. අවිද්‍යාව නැති කල්හි සංස්කාරයෝ නො වෙති" යි මෙසේ දැන ගණී. හෙතෙමේ සංස්කාරයනුත් දැන ගණී. සංස්කාරසමුදයත් දැන ගණී. සංස්කාරනිරොධයත් දැන ගණී. සංස්කාරනිරොධයට සරුප් ව යනසුලු යම් ප්‍රතිපදාවක් වේ නම් එයත් දැන ගණී. එසේ පිළිපන්නේ නිවනට අනුකූල පිළිවෙතෙහි හැසිරෙන්නේ ද වේ.

මහණෙනි, මේ මහණ තෙමේ හැම ලෙසින් මැනැවින් දුක් ගෙවීම පිණිස සඞ්ඛාරනිරොධය පිණිස පිළිපන්නේ වේ යයි කියනු ලැබේ.

අවිජ්ජාගතොයං භික්ඛවෙ, පුරිසපුග්ගලො පුඤ්ඤං චෙ සඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, පුඤ්ඤූපගං හොති විඤ්ඤාණං. අපුඤ්ඤං චෙ සඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, අපුඤ්ඤූපගං හොති විඤ්ඤාණං. ආනෙඤ්ජං චෙ සඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, ආනෙඤ්ජූපගං හොති විඤ්ඤාණං.

යතො ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීණා හොති විජ්ජා උප්පන්නා, සො අවිජ්ජාවිරාගා විජ්ජුප්පාදා නෙව පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති. න අපුඤ්ඤාසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති. න ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති අනභිසඞ්ඛරොන්තො අනභිසඤ්චෙතයන්තො න කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. අනුපාදියං න පරිතස්සති. අපරිතස්සං පච්චත්තං යෙව[1] පරිනිබ්බායති. 'ඛීණා ජාති. වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති පජානාති.

සො සුඛං චෙ වෙදනං වෙදියති, සා අනිච්චාති පජානාති. අනජ්ඣො-සිතාති[2] පජානාති. අනභිනන්දිතාති[3] පජානාති. දුක්ඛං චෙ වෙදනං වෙදියති, සා අනිච්චාති පජානාති. අනජ්ඣොසිතාති[2] පජානාති අනභිනන්දිතාති[3] පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං චෙ වෙදනං වෙදියති, සා අනිච්චාති පජානාති. අනජ්ඣොසිතාති[2] පජානාති. අනභිනන්දිතාති පජානාති

සො සුඛං චෙ වෙදනං වෙදියති, විසඤ්ඤුත්තො නං[4] වෙදනං වෙදියති. දුක්ඛං චෙ වෙදනං වෙදියති, විසඤ්ඤුත්තො නං වෙදනං වෙදියති. අදුක්ඛමසුඛං චෙ වෙදනං වෙදියති, විසඤ්ඤුත්තො නං වෙදනං වෙදියති.

සො කායපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයමානො.[5] කායපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයාමීති[6] පජානාති. ජීවිතපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයමානො ජීවිතපරියන්තිකං වෙදනං වෙදයාමීති පජානාති. කායස්ස භෙදා උද්ධං ජීවිතපරියාදනා ඉධෙව සබ්බවෙදයිතානි අනභිනන්දිතානි සීතී භවිස්සන්ති. සරීරානි අවසිස්සන්තීති පජානාති.

සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ, පුරිසො කුම්භකාරපාකා උණ්හං කුම්භං උද්ධරිත්වා සමෙ භූමිභාගෙ පතිට්ඨපෙය්‍ය,[7] තත්‍ර යායං උස්මා සා තත්ථෙව වූපසමෙය්‍ය. කපල්ලානි අවසිස්සෙය්‍යුං. එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කායපරියන්තිකං වෙදනං වෙදියමානො [කායපරියන්තිකං වෙදනං වෙදියාමීති පජානාති.] ජීවිතපරියන්තිකං වෙදනං වෙදියමානො ජීවිතපරියන්තිකං වෙදනං වෙදියාමීති පජානාති. කායස්ස භෙදා උද්ධං ජීවිතපරියාදනා ඉධෙව සබ්බවෙදයිතානි අනභිනන්දිතානි සීතී භවිස්සන්ති, සරීරානි අවසිස්සන්තීති පජානාති.

---

1. පච්චත්තඤ්ඤෙව - මජසං. 2. සා අජ්ඣොසිතා - සීමු. 3. සා අභිනන්දිතා - සීමු.
4. විසංයුත්තො නං - සීමු 5 වෙදියමානො - සීමු, PTS, 6 වෙදියාමි - සීමු,
7. පටිසිස්සෙය්‍ය - මජසං, පතිට්ඨපෙය්‍ය-සයා, PTS

මහණෙනි, අවිද්‍යාවෙන් යුක්ත මේ පුද්ගල තෙමේ ඉදින් කුශලසංස්කාර රැස් කෙරේ නම් (කම්) විඥානය කුශලසහගත වේ. ඉදින් අකුශලසංස්කාර රැස් කෙරේ නම් (කම්) විඥානය අකුශලසහගත වේ. ඉදින් අරූපාවචර-කුශලසංස්කාර රැස් කරන්නේ නම් විඥානය අරූපාවචරකුශලසහගත වේ.

මහණෙනි, යම්කලෙක පටන් මහණහුගේ අවිද්‍යාව ප්‍රහීණවූවා වේ ද, (එකල අර්හත්මාර්ගී) විද්‍යාව උපන්නී වෙයි. හෙතෙමේ අවිද්‍යාව නොරවීමෙන් මාර්ගඥානසංඛ්‍යාත විද්‍යාව ඉපදීමෙන් කුශලසංස්කාර නො ම රැස් කෙරෙයි. අකුශලසංස්කාර නො ම රැස් කෙරෙයි අරූපාවචරකුශලසංස්කාර නො ම රැස් කෙරෙ යි. කම් රැස් නො කරන්නේ සිත නො මෙහෙයවන්නේ ලෝක-යෙහි කිසිවක් (තෘෂ්ණාදි යෙන්) උපාදානය නො කරයි. උපාදානය නො කරන්නේ (තණ්හාපරිතස්සනා භයපරිතස්සනා වසයෙන්) නො තැති ගණී. නො තැති ගන්නේ තෙමේ ම පිරිනිවේ. 'ජාතිය ක්‍ෂය වූවා ය. බඹසර වැස නිමවන ලදී. කට යුතු කරණ ලදී. මේ රහත් බැව් පිණිස අනෙකක් නැතැ' යි දැන ගණී.

හෙතෙමේ ඉදින් සුඛවේදනාවක් විඳී නම් එය අනිත්‍ය ය යි දැන ගණී. (තෘෂ්ණාවෙන්) නො බැසගන්නා ලද්ද යි දැන ගණී. (අභිනන්දන විසින්) නො පිළිගන්නා ලද්ද යි දැන ගණී. ඉදින් දුක් වේදනාවක් විඳී නම් එය අනිත්‍ය ය යි දැන ගණී. (තෘෂ්ණාවෙන්) නො බැස ගන්නා ලද්ද යි දැන ගණී. නො පිළි-ගන්නා ලද්ද යි දැන ගණී. ඉදින් නො දුක් නො සුව වේදනාවක් විඳී නම් එය අනිත්‍ය ය යි දැන ගණී. නො බැස ගන්නා ලද්ද යි දැන ගණී. නො පිළිගන්නා ලද්ද යි දැන ගණී.

හෙතෙමේ ඉදින් සුඛ වේදනාවක් විඳී නම් නො බැඳුනේ ඒ වේදනාව විඳී. ඉදින් දුක්වේදනාවක් විඳී නම් නො බැඳුනේ ඒ වේදනාව විඳී· ඉදින් මැදහත් වේදනාවක් විඳී නම් නො බැඳුනේ ඒ වේදනාව විඳී.

හෙතෙමේ කය හිම් කොට ඇති (පඤ්චද්වාරික) වේදනාව විඳින්නේ කය හිම් කොට ඇති වේදනාව විඳිමි යි දැන ගණී. දිවි හිම් කොට ඇති (මනොද්වාරික) වේදනාව විඳින්නේ දිවිහිම් කොට ඇති වේදනාව විඳිමි යි දැන ගණී. කය බිඳීමෙන් දිවි කෙළවර වන්නට පෙරාතුව මෙලෙව්හි දී ම සියලු වේදනාවෝ නො පිළිගන්නා ලද්දාහු සිහිල් වන්නාහු (නොපවත්නා සවභාව ඇත්තාහු) ය. ධාතුශරීරයෝ ශේෂ වන්නාහ යි දැන ගණී.

මහණෙනි, යම්සේ පුරුෂයෙක් උණුසුම් කළයක් කුඹල් උදුනෙන් නගා සමබිමෙක තබා ද, එහි යම් ඒ උණුසුමෙක් වේ ද, එය එහි ම සංසිඳෙන්නේ ය. කබල් ශේෂ වන්නේ ය. මහණෙනි, එපරිද්දෙන් ම මහණ තෙමේ කය හිම් කොට ඇති වේදනාව විඳින්නේ කය හිම් කොට ඇති වේදනාව විඳිමි යි, දිවි හිම් කොට ඇති වේදනාව විඳින්නේ දිවි හිම් කොට ඇති වේදනාව විඳිමි යි දැන ගණී. කය බිඳීමෙන් දිවි කෙළවර වීමට පෙරාතුව මෙලෙව්හි දී ම සියලු ම වේදනාවෝ නො පිළිගන්නා ලද්දාහු සිහිල් වන්නාහ. ධාතුශරීරයෝ ශේෂ වන්නාහ යි දැන ගණී.

තං කිං මඤ්ඤථ භික්ඛවෙ, අපි නු ඛො ඛීණාසවො භික්ඛු පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරං වා අභිසඞ්ඛරෙය්‍ය, අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරං වා අභිසඞ්ඛරෙය්‍ය, ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරං වා අභිසඞ්ඛරෙය්‍යාති?

'නො හෙතං භන්තෙ.'

සබ්බසො වා පන සඞ්ඛාරෙසු අසති සඞ්ඛාරනිරොධා අපි නු ඛො විඤ්ඤාණං පඤ්ඤායෙථාති?

'නො හෙතං භන්තෙ '

සබ්බසො වා පන විඤ්ඤාණෙ අසති විඤ්ඤාණනිරොධා අපි නු ඛො නාමරූපං පඤ්ඤායෙථාති?

'නො හෙතං භන්තෙ.'

සබ්බසො වා පන නාමරූපෙ අසති නාමරූපනිරොධා අපි නු ඛො සළායතනං පඤ්ඤායෙථාති?

'නො හෙතං භන්තෙ.'

'සබ්බසො වා පන සළායතනෙ අසති සළායතනනිරොධා අපි නු ඛො ඵස්සො පඤ්ඤායෙථාති?',

'නො හෙතං භන්තෙ.'

සබ්බසො වා පන ඵස්සෙ අසති ඵස්සනිරොධා අපි නු ඛො වෙදනා පඤ්ඤායෙථාති?

'නො හෙතං භන්තෙ'

සබ්බසො වා පන වෙදනාය අසති වෙදනානිරොධා අපි නු ඛො තණ්හා පඤ්ඤායෙථාති?

'නො හෙතං භන්තෙ'.

සබ්බසො වා පන තණ්හාය අසති තණ්හානිරොධා අපි නු ඛො උපාදානං පඤ්ඤායෙථාති?

'නො හෙතං භන්තෙ '

සබ්බසො වා පන උපාදානෙ අසති උපාදානනිරොධා අපි නු ඛො භවො පඤ්ඤායෙථාති?

"නො හෙතං භන්තෙ'.

සබ්බසො වා පන භවෙ අසති භවනිරොධා අපි නු ඛො ජාති පඤ්ඤායෙථාති?

"නො හෙතං භන්තෙ.'

සබ්බසො වා පන ජාතියා අසති ජාතිනිරොධා අපි නු ඛො ජරාමරණං පඤ්ඤායෙථාති?

'නො හෙතං භන්තෙ'

සාධු සාධු ඛො[1] භික්ඛවෙ, එවමෙවෙතං[2] භික්ඛවෙ, නෙතං අඤ්ඤථා සද්දහථ එවමෙවෙතං[3] භික්ඛවෙ, අධිමුච්චථ. නික්කඞ්ඛා එත්ථ හොථ නිබ්බිචිකිච්ඡා. එසෙවන්තො දුක්ඛස්සාති

1. "ඛො' ඉති පාඨො - මජසං., සයා, PTS. 2. එවමෙතං - මජසං.
3. සද්දහථ එමතං - මජසං., PTS. සද්දහථ එවංමෙතං - සයා.

මහණෙනි, ඒ කුමැ යි හඟිහු ද? රහත් මහණ තෙමේ කුශලසංස්කාර හෝ රැස් කරන්නේ ද? අකුශලසංස්කාර හෝ රැස් කරන්නේ ද? අරූපාවචර සංස්කාර හෝ රැස් කරන්නේ ද?

'වහන්ස, මෙය නො වේ ම ය.'

හැම අයුරින් සංස්කාර නැති කල්හි සඞ්ඛාරනිරොධයෙන් විඥනයෙක් පැණේ ද?

'වහන්ස, මෙය නො වේ ම ය.'

සර්වප්‍රකාරයෙන් විඥනය නැති කල්හි විඥනනිරොධයෙන් නාමරූප පැණේ ද?

'වහන්ස, මෙය නො වේ ම ය.'

සර්වප්‍රකාරයෙන් නාමරූප නැති කල්හි නාමරූපනිරොධයෙන් ෂඩායතන පැණේ ද?

'වහන්ස, මෙය නො වේ ම ය.'

නිරවශේෂයෙන් ෂඩායතන නැති කල්හි ෂඩායතනනිරොධයෙන් ස්පර්ශය පැණේ ද?

'වහන්ස, මෙය නො වේ ම ය.'

නිරවශේෂයෙන් ම ස්පර්ශය නැති කල්හි ස්පර්ශනිරොධයෙන් වේදනාව පැණේ ද?

'වහන්ස, මෙය නො වේ ම ය.'

නිරවශේෂයෙන් ම වේදනාව නැති කල්හි වේදනානිරොධයෙන් තණ්හාව පැණේ ද?

'වහන්ස, මෙය නො වේ ම ය.'

නිරවශේෂයෙන් ම තෘෂ්ණාව නැති කල්හි තෘෂ්ණානිරොධයෙන් උපාදාන පැණේ ද?

'වහන්ස, මෙය නො වේ ම ය.'

නිරවශේෂයෙන් ම උපාදාන නැති කල්හි උපාදානනිරොධයෙන් භවය පැණේ ද?

'වහන්ස, මෙය නො වේ ම ය.'

නිරවශේෂයෙන් ම භවය නැති කල්හි භවනිරොධයෙන් ජාතිය පැණේ ද?

'වහන්ස, මෙය නො වේ ම ය'.

නිරවශේෂයෙන් ම ජාතිය නැති කල්හි ජාතිනිරොධයෙන් ජරාමරණ පැණේ ද?

'වහන්ස, මෙය නො වේ ම ය.'

මහණෙනි, මැනැවි, මැනැවි. මහණෙනි, මෙය මෙසේ ම ය. මෙය අන් අයුරකින් නො වේ. මහණෙනි, මෙය මෙසේ ම යයි අදහවු නිශ්චයට පැමිණෙවු. මෙහි සැක නැත්තෝ පහ වූ විචිකිච්ඡා ඇත්තෝ වවු මෙය ම දුක් කෙළවර (නිවන) වේ.